En moské blir till

Text ELISABET ANDERSSON Foto KARIN GRIP

Johan Celsings skissblock, med tidiga skisser över Rinkebymoskén. Här ser man bland annat hur han prövat takplanen. Moskén får 18 små kupoler, som ligger lite förskjutna i förhållande till varandra.

Till skillnad från många kollegor arbetar Celsing ständigt med att skissa för hand.

Kyrkobyggande har länge varit ett prestigeuppdrag för arkitektkåren. Men nu byggs sällan nya kyrkor. I stället är det islam som blir till arkitektur. I Rinkeby ska Stockholms första moskébyggnad uppföras, ritad av Johan Celsing.

Alla fötter verkar gå åt samma håll. Folkströmmen rör sig över torget, förbi fruktstånden, förbi Rinkebygrillen och vårdcentralen.

Barn skuttar fram på grus och fimpar. Här kommer män i keps och kvinnor med shoppingvagnar. Bilar cirklar omkring i jakt efter en parkeringsplats.

Alla verkar just nu ha samma mål: fredagsbönen i Rinkeby Folkets hus.

Klockan närmar sig tretton, och det är dags att tränga ihop sig i Folkets hus för veckans huvudgudstjänst.

Men om några år kan folkströmmen röra sig åt ett annat håll. Mot en riktig moské i Rinkeby. Då ska här finnas en moské med bönesal, minaret och kupoler – en sakral byggnad, tydligt vriden mot Mecka, mitt i modernismens rätlinjiga förortsstruktur.

Byggtomten väntar på andra sidan torget. Arkitekten Johan Celsing ritar. Bygglovet är klart. Finansieringsprocessen är igång; en delegation från Qatar har nyligen varit på besök i Rinkeby.

Nu ska stockholmsförorten, där många av de boende är muslimer, få sin moské till slut.

– Det kommer att kännas skönt, säger Aisha Abdisalam som är lite sen till veckans fredagsbön. Hon är en 20-årig universitetsstudent som skyndar in i Folkets hus tegelbygge. Ner för trappan, förbi toaletterna, av med skorna och in på scenen.

Här, bakom den röda ridån, förrättar Aisha Abdisalam och andra kvinnor fredagsbön. Männen tränger ihop sig i stora salen med lysrör i taket och susande ventilation.

– Det är bättre än ingenting alls. Men det blir ju inte samma atmosfär som i en riktig moské, säger Aisha Abdisalam.

Provisoriska lösningar är vad som gäller för många muslimer i Sverige. I brist på egna gudstjänstlokaler hyr församlingar in sig i idrottshallar, samlingssalar och källarlokaler.

Sverige må vara ett mångkulturellt land med religiös mångfald. Men det ser vi inte mycket av i bebyggelsen; trots att islam är landets näst största religion så finns här bara en handfull moskébyggnader.

Det har tagit tid. Men nu uppför Sveriges muslimer allt oftare riktiga helgedomar. Precis som kristendomen genom sekler har manifesterat sig i byggen blir nu också islam till arkitektur.

– Ett tillägg från vår tid, säger arkitekten Johan Celsing om den andliga byggnad som han ritar på uppdrag av Islamiska förbundet i Järva.

Han beskriver moskén som en samtida pusselbit i miljonprogramsförorten. Rinkeby planerades när Sverige fortfarande hade en statskyrka, och när befolkningen var betydligt mer homogen än i dag. Här byggdes lägenheter för små kärnfamiljer i vad som ofta kallades världens mest sekulariserade land.

– Vårt samhälle är ju mycket mer mångfasetterat i dag än för 50 år sedan, säger Johan Celsing som står i grå, stickad väst på sitt kontor. Det yviga håret är bestämt bakåtstruket. Han suckar lätt, men ändå obekymrat, när han tittar upp i taket och ser flagnande målarfärg.

Johan Celsing är landets kanske mest exklusiva arkitekt, och han är så prestigelös och oförställd som den med självklar position kan vara.

Arbetsbordet är en enda hög av handlingar, ritningar och skisser på tunt, prassligt papper (”förskräckligt”, skrattar han och stänger dörren till sitt lilla arbetsrum). Celsing vill hellre gå runt i kontorets stora rum. På golvet ligger några trasmattor. Överallt finns det modeller, materialprover och möbelprototyper.

Vid en vägg ligger glaserat tegel som ska användas till den nya krematoriebyggnaden i världsarvet Skogskyrkogården. På ett stativ står ett gyllene processionskors för Årsta kyrka. En vägg täcks av bygghandlingar för Rinkebymoskén.

Johan Celsing är väl förtrogen med byggnader för andakt, avsked, riter.

– Rum för andakt eller religiösa ritualer syftar ofta till ungefär samma saker, säger han och talar om hur arkitektens förhållningssätt på många sätt måste vara detsamma, oavsett om det handlar om att rita en kyrka, moské eller synagoga.

Johan Celsing tycker bäst om att presentera sina pågående projekt i skisser eller modellfotografier, med tydlig karaktär av work in progress. Till skillnad från många kollegor arbetar han ständigt med att skissa för hand.

Men nu klickar han igång en filmsnutt på datorn. Här ser man hur han tänkt sig moskén – en upplyft byggnad, placerad på en sockel som pepprats med profana funktioner. Greppet påminner om Gunnar Asplunds berömda stadsbibliotek vid Sveavägen, ett upphöjt boktempel på kommersiell sockel.

Asplunds tempel är lätt vridet i förhållande till stadens mönster. Moskén i Rinkeby kommer att vara tydligt vriden mot Mecka; den är inte särskilt stor, men den träder tydligt fram i en förortsstruktur där husen ligger parallellt eller vinkelrätt mot varandra.

I filmen placeras byggnaden i sitt sammanhang, innan man förflyttas in i helgedomen – ett terrasserat landskap där 18 gyllene kupoler skickar ett varmt ljus genom lokalen.

Men hur ska egentligen en moské se ut? Och hur ska en samtida moské i en västerländsk kontext se ut? Det är frågor som diskuteras allt mer i Europa, i takt med att moskébyggandet tagit fart i länder som Tyskland, Holland och Frankrike.

Man kan börja med att konstatera att det finns väldigt få styrande regler för utformningen.

Varken kupol eller minaret är något krav. En moskébyggnad ska ha en fondvägg riktad mot Mecka, med en bönenisch, mihrab, som markerar böneriktningen.

I övrigt är fältet fritt för lokala byggnadstraditioner och experimenterande.

En moské har ofta minaret och kupol, precis som en kyrka i Sverige ofta har klockstapel och kyrktorn. Men islam kräver varken minaret eller kupol – dessa arkitekturelement är kulturella uttryck, inte religiösa.

I olika kulturer har moskén utvecklats på olika sätt. Den traditionella arabiska moskén har kolonnhall. Över de osmanska moskéerna i Turkiet svävar stora

Fardowsa Iman Abdi, här med döttrarna Hanadi och Naima, har bott 17 år i Rinkeby. För henne blir moskébygget en symbol för att hon på allvar är del av det svenska samhället.

Fredagsbön i Folkets hus i Rinkeby.

Moskén i Rinkeby kommer att vara tydligt vriden mot Mecka; den är inte särskilt stor, men den träder tydligt fram i en förortsstruktur där husen ligger parallellt eller vinkelrätt mot varandra.

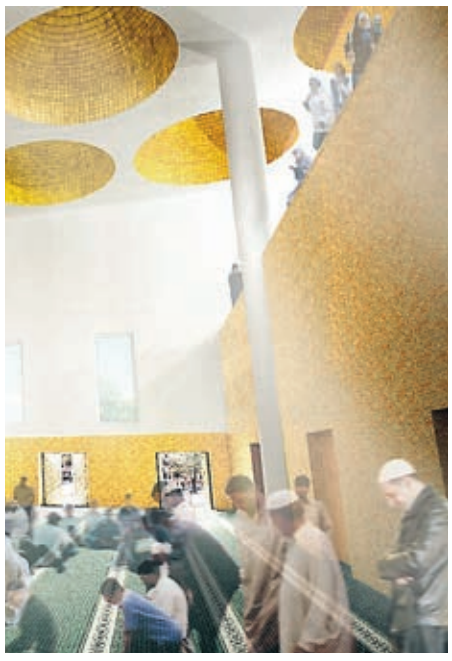

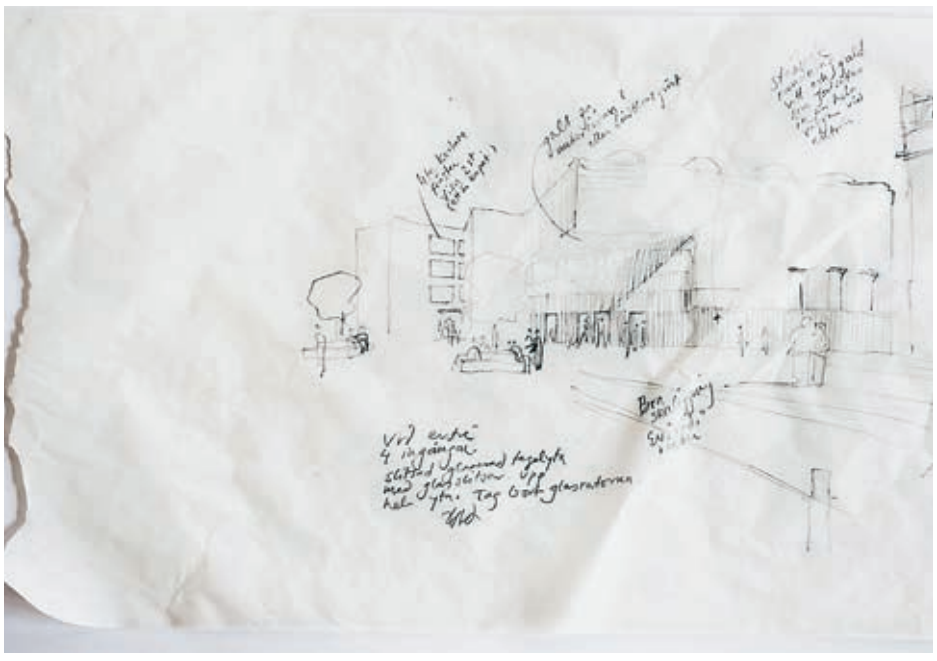

Moskén placeras på en sockel med butiker och andra profana funktioner. 18 kupoler sprider ett gyllene ljus. Överst till höger: Aisha Abdisalam ser fram emot en riktig moské, med genomtänka utrymmen för kvinnorna.

kupoler. Moskéer i Sydostasien har pyramidformade tak.

De nya moskéer som byggs i Europa ser ut på många olika sätt. Vissa är som hämtade ur ”Tusen och en natt”. Andra är mer avskalade, som den kubiska moskén i sydtyska Penzberg, ritad av Bosnienfödde Alen Jasarevic.

I Köpenhamn ritar hajpade Bjarke Ingels en femkantig moské som leder tankarna till Babels torn. I Holland för unga arkitekter med muslimsk bakgrund en ivrig diskussion om hur moskékonceptet kan uppdateras.

Samtidigt färdigställs i Köln en stor moské med uppbrutna former, men med osmansk struktur, kupol och minareter. Bygget i Köln har varit omdiskuterat av flera skäl. Arkitekten Paul Böhm har fått kritik för en orientaliserande design, som enligt kritikerna befäster bilden av muslimen som ”den andre”.

Det finns inget färdigt svar på frågan om hur en moské i dagens Europa ska se ut. Europas muslimer är ingen enhetlig grupp. Församlingar och arkitekter närmar sig uppgiften på olika sätt.

Allt man kan säga är att islam tar tydligare plats i offentligheten, och att den samtida moskén diskuteras allt mer i termer av arkitektur.

För några år sedan belönades den sparsmakade moskén i Penzberg med ett prestigefyllt arkitekturpris. Händelsen kan ses som en milstolpe – för första gången fick en tysk moské pris för sin arkitektur. Men räkna med fler utmärkelser till Europas moskéer framöver, i takt med att allt fler namnkunniga arkitekter ägnar sig åt att rita dessa helgedomar.

Sakrala byggnader har alltid varit prestigeuppdrag för arkitektkåren. Det gällde inte minst i det moderna 1900-talssverige, där kyrkobyggandet blev en fristad för konstnärligt intresserade arkitekter. Kyrkan kallades en ”skönhetens tillflyktsort”, enligt ett ofta citerat debattinlägg i SvD 1960. Det andliga rummet gav möjlighet att arbeta med en annan palett än den som användes i det storskaliga, profana samhällsbygget.

Numer uppförs det sällan nya kyrkor i Sverige. Kanske kan istället moskéerna bli 2000-talets prestigeuppdrag – en möjlighet att arbeta med andra utgångspunkter än de som annars gäller i dagens entreprenörsstyrda, vinstdrivna byggande?

Möjligen. Men förutsättningarna ser helt annorlunda ut idag än när en välmående statskyrka anlitade folkhemmets främsta arkitekter, som Peter Celsing och Sigurd Lewerentz.

Moskéebyggandet vilar på ideella insatser. Arbetet påminner om hur det gick till när frikyrkor och folkparker byggdes i Sverige för 100 år sedan. Precis som då är det ofta människor utan stora ekonomiska resurser som engagerar sig i arbetet.

De moskéer som uppförs är ofta resultatet av många års möda och diskussioner. Men långt ifrån alla planer förverkligas.

Från 1970-talet och framåt har mosképrojekt seglat upp på ort efter ort, och många kommuner har verkat tagna på sängen.

Religionsetnologer har talat om ”administrativ vanmakt”. Riksantikvarieämbetet konstaterar i en rapport att det saknats samordning mellan kommunerna när det gäller planläggning och hantering av opinioner – i stället har ort efter ort fått uppslitande moskédebatter, och vissa kommuner har fallit till föga för negativa opinioner.

Trots att det finns runt 400 000 människor med så kallad muslimsk kulturell bakgrund i Sverige så blir moskébyggen ofta ifrågasatta.

Motståndarna hävdar gärna att kupoler och minareter är främmande inslag i Västeuropa – men glömmer då att den europeiska arkitekturhistorien är full av orientaliserande motiv. Ända in i det tidiga 1900-talet kunde man klä en tobaksfabrik i Dresden eller ett nöjespalats i Malmö i moskéliknande dräkt.

Dagens moskémotstånd kretsar gärna kring estetik och stadsbildsfrågor; i Schweiz är det förbjudet att uppföra minareter, efter en folkomröstning för några år sedan. Men kanske handlar motståndet framför allt om att moskébyggande gör den muslimska befolkningen så synlig.

När moskéer ska byggas kommer frågor om migration, integration och segregation upp till ytan. Motståndarna kan se en stor moské som en muslimsk styrkedemonstration, kanske en grogrund för islamisering och radikalisering. Andra

Etablerades 1996 i Rinkeby

Islamiska förbundet i Järva är en av flera muslimska organisationer på Järvafältet i norra Stockholm.

Visionen är att ”vara en samhällsnyttig aktör som utifrån en islamisk värdegrund arbetar för samhällets bästa”.

Förbundet, som etablerades i Rinkeby 1996, är ett lokalförbund av Islamiska förbundet i Stockholm.

menar tvärtom att ett moskébygge är en del av en integrationsprocess; när församlingar lämnar sina källarmoskéer, och tar plats i offentligheten med en egen byggnad, så blir detta ett uttryck för att de på allvar är del av det svenska samhället.

Kanske hjälper moskébyggnaderna oss alla att se och förstå den tid vi lever i.

–Vi lever ju i ett mångfasetterat samhälle, där invandringen har betytt otroligt mycket, och jag tycker att det är fullkomligt naturligt att det syns i det byggda, säger Johan Celsing.

Han tillägger att detta komplexa samhälle speglas i allt från musik till matkultur och litteratur. Men hittills har det nästan inte alls speglats i arkitekturen.

– Det är väl snarast ett tecken på att arkitektur är etablissemangets sätt att manifestera sig på. Arkitektur är ett så tungt medium, ett så pass dyrt medium, så de oetablerade syns sällan i arkitekturen, säger han och tillägger att det krävs både pengar och förmåga att ta sig fram i byråkratin när en byggnad ska uppföras.

Hur kommer det sig då att Johan Celsing, en självklar del av etablissemanget, utan någon muslimsk bakgrund, ritar Rinkebys moské?

Själv verkar han inte tycka att det är konstigt alls. Man anar att han för en ständig dialog med arkitekturhistorien, eller snarare kulturhistorien. Han verkar gå omkring med en inre skattkista där Inger Christensens lyrik och Adolf Loos teorier är lika självklara skatter som islams rika byggnadstradition – skatter som han kan plocka fram och reflektera över, inspireras av.

Plötsligt plockar han fram ett citat av Cicero. Eller upplevelsen av en moské i Nordafrika.

Från Abba till krematorium

Johan Celsing, född 1955. Har bland annat ritat Bonniers konsthall, tillbyggnad av Skissernas museum i Lund, Årsta kyrka och den nya hotellbyggnad på Djurgården som inrymmer Abba-museet. Just nu uppförs det krematorium som Celsing ritat för världsarvet Skogskyrkogården.

Enligt NE har Celsings byggnader ”en rationell organisation och ett starkt estetiskt uttryck; de balanserar vardaglighet och elegans, uppvisar omsorg om brukare och användning samtidigt som komposition av fasader och rumsförlopp tillåts styra”.

Celsing har huggit ut ett hörn i byggnaden där huvudentrén ligger.

–Jag är väldigt präglad av ett intresse för arkitektur från de muslimska länderna, säger han och berättar om ett kolorerat tryck från Mecka som hängde i vardagsrummet när han växte upp.

Barndomshemmet var Villa Klockberga i Drottningholm. Inrett av fadern Peter Celsing, känd för sin raffinerade och kraftfulla arkitektur. Som ung hade Peter Celsing tillbringat några år i Beirut, och gjort många resor i den muslimska världen. Intrycken han fick med sig därifrån påverkade de stilbildande kyrkobyggnader, med mörka tegelväggar, som han senare ritade för Folkhemssverige.

Även Johan Celsing har rest mycket i muslimska länder. Och kanske är det ingen slump att imamen Bashir Aman Ali och Ibrahim Bouraleh, ordförande i Islamiska förbundet i Järva, genast kände sig hemma när de besökte den lutherska kyrka som Johan Celsing ritat i Årsta.

Tjänstemän på Stockholms stad hade föreslagit Celsing som tänkbart namn för Rinkebymoskén. Tidigare hade olika arkitekter skissat på moskén, på uppdrag av projektets styrgrupp. Men nu hade bygget fått stark uppbackning av Stockholms politiker, och ansvariga inom staden ville koppla in mer etablerade arkitektnamn.

Förhoppningen från stadens sida var att moskén skulle bli en så kallad märkesbyggnad – ”vilket pinsamt uttryck”, fnissar Johan Celsing.

Bashir Aman Ali och Ibrahim Bouraleh åkte till Årsta för att, som de säger, kolla upp Celsing. Besöket i Årsta kyrka avgjorde saken.

–Det var så härligt, med det höga, andliga rummet, säger Ibrahim Bouraleh om upplevelsen av Celsings kyrkorum en varm sommardag förra året.

Nu är det kall vår i Rinkeby. Vi står på den rivningstomt som om kanske ett år ska bli en byggarbetsplats. Johan Celsing konstaterar att moskén kommer att ha mycket gemensamt med kyrkan i Årsta. Även här ska det bli en byggnad med enkel geometri, upplyft från gatans slammer och väl synlig i stadsdelen.

En stor skillnad är att moskén byggs med separata utrymmen för män och kvinnor. Celsing erkänner utan omsvep att detta varit den stora knäckfrågan för honom.

–För mig är det besynnerligt att rita en lokal där man har olika rum för män och kvinnor, säger han men tillägger sedan att inom katolska kyrkan kan en kvinna inte väljas till påve. När han var barn kunde en kvinna inte bli präst i Svenska kyrkan. Och i Stockholms stora synagoga satt kvinnor länge på en särskild kvinnobalkong.

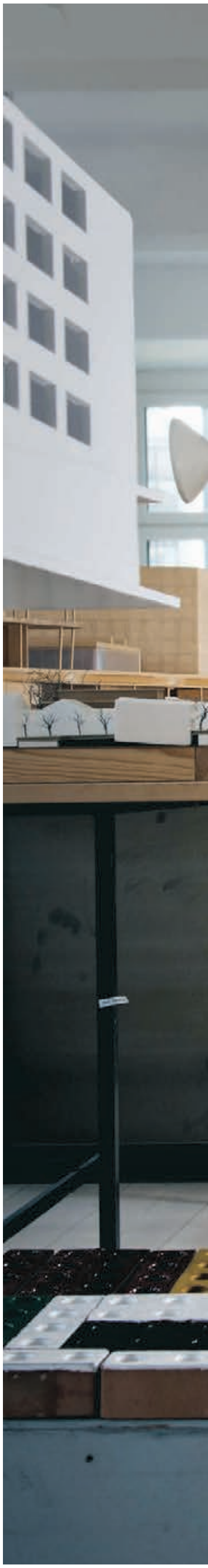

Johan Celsing på en prototyp

till en kyrkbänk som han ritade till Årsta kyrka, invigd 2011. I kyrkorummet använde han ett glaserat håltegel. Glaserat tegel kommer också att förekomma i Rinkebymoskén.

Nya moskéer i Europa

Det kan man också tycka är besynnerligt – liksom det faktum att svenska kyrkobesökare satt placerade efter kön och klass långt in på 1800-talet.

–Saker och ting ändrar sig, konstaterar Johan Celsing.

I stället för att rita en moské med kvinnobalkong har han ritat ett rum med flera terrasser för kvinnorna. Männen är nere i det djupa rummet. Kvinnorna är nära de gyllene kupolerna.

–Männen är nere i tråget, ganska djupt nere. Kvinnorna har överblicken, de har ett mer gudomligt läge. Man kan säga att kvinnorna överblickar männen och deras tillkortakommanden.

Bashir Aman Ali och Ibrahim Bouraleh ser påtagligt nöjda ut med lösningen. För dem är det självklart med olika avdelningar i moskén – en ordning som brukar motiveras med att kvinnor som knäböjer i bön, med huvudet mot bönemattan, inte ska känna sig störda av manliga blickar.

De säger att de aldrig träffat kvinnor som önskat att få be sida vid sida med män. Kvinnornas missnöje handlar i stället om att de ofta får hålla till godo med de sämsta utrymmena i provisoriska moskélokaler, och att det är bökigt att ta sig ned i källarmoskéer med barnvagn.

Men när man nu uppför en riktig moskébyggnad finns det möjlighet att skapa genomtänka lösningar för bägge könen.

–Och Johan har gjort kvinnoavdelningen finast, säger Bashir Aman Ali som är imponerad av många av Johan Celsings lösningar.

När Celsing kopplades in på projektet valde han att minska Rinkebymoskéns yta. Samtidigt lyfte han upp anläggningen från gatuplanet. På så sätt skapade han en plats där ett par tusen människor kan röra sig utan att störa trafiken.

Anläggningens mer profana delar, med lokaler för kontor, undervisning och ungdomsverksamhet, lade han i ett särskilt annex.

Ett moskébygge handlar mycket om praktikaliteter. Det gäller att lösa diverse praktiska frågor – hur ska skorna förvaras, var ska tvagningsmöjligheterna inrymmas, hur skapar man en mosképlats där många människor kan mötas på ett otvunget sätt?

Vissa av Celsings förslag väckte omedelbar genklang hos Ibrahim Bouraleh och Bashir Aman Ali. Annat har diskuterats fram och tillbaka. Arkitekten har övertygat representanterna för Islamiska förbundet om att de ska satsa på gedigna, relativt dyra, material. Och de har övertygat honom om att byggnaden ska ha minaret och kupol, som emblem för verksamheten.

–Men de bad om en kupol. Och så fick de 18, säger Johan Celsing och tillägger att det tekniskt sett blir lite enklare att bygga flera små kupoler. Samtidigt uppstår en annan sorts monumentalitet.

Ibrahim Bouraleh och Bashir Aman Ali nappade på idén om att byta en stor takkupol mot många små kopparklädda kupoler.

De påpekar att även Profetens moské i Medina, en av islams viktigaste helgedomar, pryds av småkupoler.

–Fast den här moskén är liten, och ligger i Rinkeby Sverige, så blir den också viktig, säger Bashir Aman Ali och skrattar glatt åt parallellen mellan Medina och Rinkeby.

På flera plan blir Rinkebymoskén viktig för Sverige och huvudstaden. Detta blir den första moskébyggnad som uppförs i Stockholms stad.

Flera liknande projekt ligger på ritborden – arkitekter jobbar just nu med moskéer i Tensta och Skärholmen, och nyligen gjordes en markanvisning för ytterligare en moské i Rinkeby – men Celsings moské är den som befinner sig närmast byggstart. Detta blir samtidigt den första moskén i Stockholmsområdet som ritats av en svenskfödd arkitekt.

Moskén i Fittja, invigd 2007, ritades av en turkisk arkitekt. Men för Bashir Aman Ali och Ibrahim Bouraleh, med ursprung i Somalia, var det självklart att välja en arkitekt som är verksam i Sverige.

–Vi vill att det här ska vara svensk arkitektur, säger Ibrahim Bouraleh och tillägger att de också behöver stöd av en person som är förankrad i Sverige, och väl förtrogen med allt från klimat till regelverk.

Under resans gång har de allt mer insett hur viktigt det är att kunna navigera sig fram genom den svenska byråkratin.

–Vi har egentligen hållit på sedan början av 90-talet. Men problemet var att vi förstod oss inte på den svenska byråkratin, vi visste inte hur vi skulle göra, säger Bashir Aman Ali och berättar om åratal av fruktlöst arbete.

Först när moderaten Joakim Larsson blev ytterstadsborgarråd hände något. Han såg Islamiska förbundets behov, och han gav konkreta råd om hur förbundet skulle ansöka om mark och arbeta sig fram mot ett bygglov.

– Det är gud som har gett oss möjligheten att få den här platsen. Men efter gud så kommer faktiskt Joakim Larsson. Vi kallar honom Moskélarsson, säger Bashir Aman Ali och strålar av tacksamhet, samtidigt som Ibrahim Bouraleh skämtsamt varnar honom för att bli partipolitisk.

Nu återstår bara att få finansieringen i hamn. En inte helt okomplicerad fråga. Ibrahim Bouraleh är pragmatikern, den som får åka till rika oljestater och ragga

Moskébyggandet har tagit fart i Europa. Och de moskéer som byggs ser ut på många olika sätt. I Kölns stadskärna är en stor moské snart invigningsklar. Arkitekten Paul Böhm har fått kritik för en orientaliserande design, som enligt kritikerna befäster bilden av muslimen som ”den andre”.

I Köpenhamn har politikerna gett klartecken till två moskébyggen. Den ena moskén, som ska uppföras på Islands brygge i centrala Köpenhamn, ritas av stjärnarkitekten Bjarke Ingels. Den höga femkantiga byggnaden för tankarna till Babels torn. Moskén ska ingå i ett stort komplex med bland annat bostäder och idrottshall.

I bayerska Penzberg ligger denna moské, som belönats med ett tyskt arkitekturpris. Bosnienfödde Alen Jasarevic har ritat en kubisk moské, en byggnad som med sina stora fönster och öppningar i fasaden ska välkomna både muslimer och ickemuslimer. Minareten är upplyst inifrån på kvällen. Här finns en kalligrafisk framställning av böneutropet – ett böneutrop som inte kan störa några grannar.

I Amsterdam ligger en byggnad som kombinerar moskéer och arbetsförmedling. Här finns två olika moskélokaler med bönesalar och tvagningsmöjligheter under samma tak. Två grupper, med ursprung i Marocko respektive Turkiet, har sina religiösa lokaler här med gemensam huvudentré. Anläggningen, som invigdes 2009, är ritad av Marlies Rohmer.

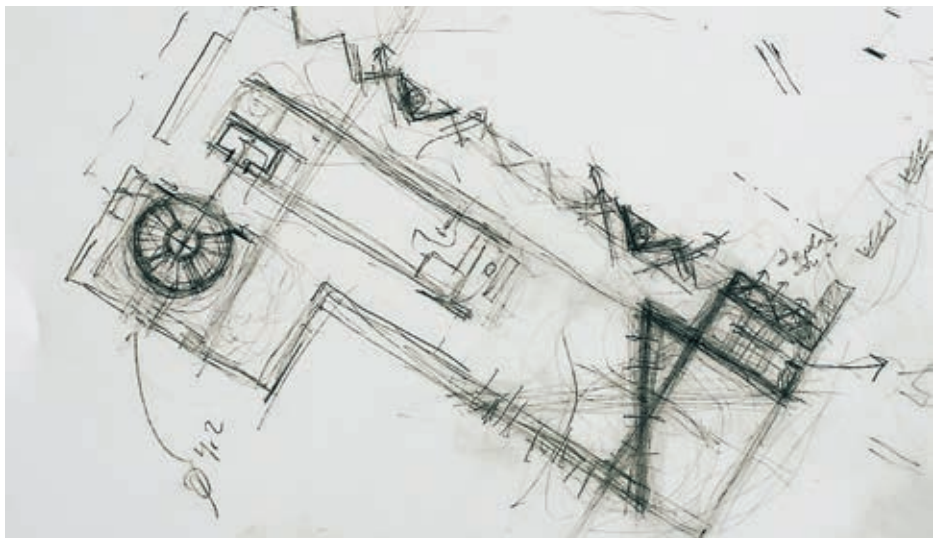

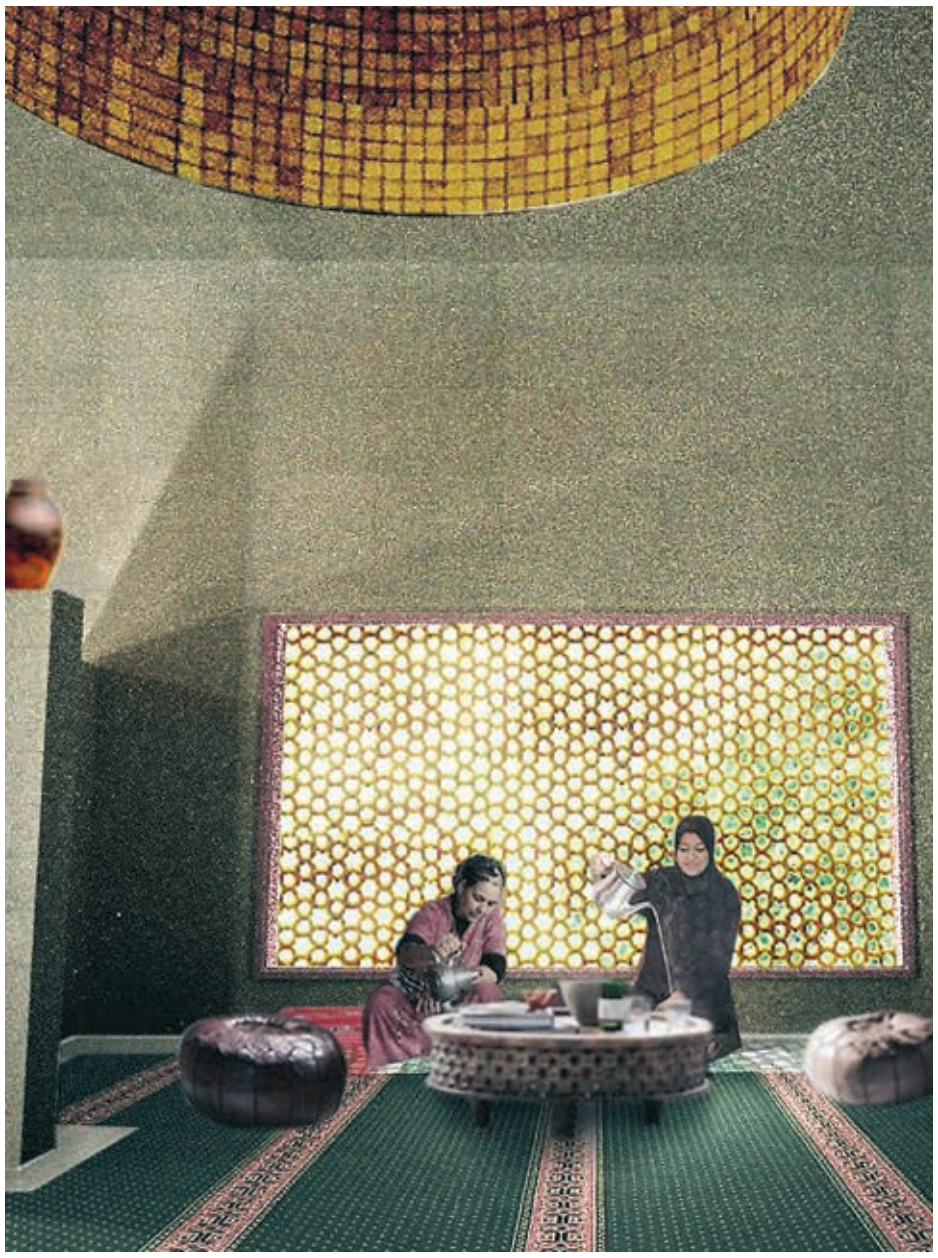

Johan Celsing tillsammans med Ibrahim Bouraleh och Bashir Aman Ali från moskébyggets styrgrupp. I hörnet på ena kvinnoläktaren finns plats för ett terum.

pengar. Den frispråkige Bashir Aman Ali får stanna hemma.

–Jag vill kunna predika i moskén att syriska folket har rätt att få demokrati. Jag vill också kunna predika att kvinnor ska ha rätt att köra bil i Saudiarabien, men om Ibrahim får pengar från Saudiarabien så förlorar jag den friheten, säger Bashir Aman Ali som egentligen tycker att svenska muslimer själva borde finansiera sina moskéer.

Men svenska muslimer är inte någon rik grupp. Och även om det sedan årsskiftet är möjligt att söka statsbidrag för uppförandet av religiösa lokaler som moskéer och frikyrkor, så är stödet från det offentliga Sverige begränsat – bidragstaket ligger på en miljon. Rinkebymoskén beräknas kosta uppemot 160 miljoner.

Hittills har arbetet för den nya moskén i Rinkeby helt finansierats med frivilliga medel från muslimer i Sverige. Men detta räcker inte när projektet ska vidare in i byggskede.

–Och om man inte har råd så måste man på något sätt samarbeta med andra, säger pragmatikern Ibrahim Bouraleh som just nu sätter sitt hopp till pengar från välgörenhetsorganisationen Qatar Charity. Alla bygghandlingar och beslut från svenska myndigheter ska nu översättas till arabiska, legaliseras och skickas till Qatar.

I bästa fall kommer ett positivt besked från emiratet i sommar, i samband med Ramadan, den månad då givmildhet och välgörenhet står i särskilt fokus. I så fall skulle moskén kunna stå klar om ett par år.

Kanske blir det oljepengar från Arabiska halvön som leder fram till en byggnad som för Fardowsa Iman Abdi blir en bekräftelse på att hon och hennes barn hör hemma i Sverige.

Sverige är fullt av ändamålsenliga lokaler för olika verksamheter. För unga muslimer som växer upp i Sverige är det naturligt att kunna utöva sin religion i funktionella gudstjänstlokaler, menar imamen Bashir Aman Ali.

–Vi äldre, som kommer från tredje världen, kan vara nöjda ändå. Men inte våra barn och ungdomar. De vill ha det rent och snyggt, med svensk ordning och reda, säger Bashir Aman Ali som menar att ett moskébygge är särskilt viktigt för kvinnor och unga.

Efter fredagsbönen möter vi Fardowsa Iman Abdi och hennes döttrar i folkvimlet utanför Folkets hus i Rinkeby. Hon längtar efter den dag då hon kan förrätta fredagsbön under kupolerna i en riktig moské, i stället för bakom scenridån i Folkets hus.

–Då kommer jag att känna att jag och mina barn också är en del av det här samhället. Det blir symboliskt viktigt för oss.

elisabet.andersson@svd.se

SvD.SE KULTUR

Webb-tv. *Titta in i den nya Rinkebymoskén. SvD:s Elisabet Andersson guidar till arkitektens presentationsfilm.*
svd.se/kultur